

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący)

SSN Paweł Czubik (sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi N. J.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. III AUa 1251/22,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 24 stycznia 2024 r.:

1. **stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. akt III AUa 1251/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
2. **zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu wyznaczenie w sprawie o sygn. akt III AUa 1251/22 terminu posiedzenia w terminie dwóch miesięcy od dnia zwrotu akt;**
3. **przyznaje skarżącej N. J. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwa tysiące) zł za okres od 24 sierpnia 2022 r. do 24 stycznia 2024 r.**

UZASADNIENIE

Pismem z 7 grudnia 2023 r. N. J. (dalej jako: „Skarżąca”) złożyła skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, sygn. akt III AUa 1251/22, wnosząc o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w ww. sprawie rozpatrywanej przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu,
2. przyznanie od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu kwoty w wysokości 5.000,00 zł,
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu kosztów postępowania na rzecz Skarżącej w przedmiocie złożenia niniejszej skargi.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że Skarżąca złożyła odwołanie do Sądu Okręgowego w Poznaniu od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ostrowie z 19 sierpnia 2019 r. o stwierdzenie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 25 maja 2022 r., VIII U 2563/19, wydał wyrok zmieniający zaskarżoną decyzję. Organ rentowy pismem z dnia 9 sierpnia 2022 r. złożył apelację od ww. wyroku. Apelacja została doręczona pełnomocnikowi Skarżącej 13 października 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu 24 sierpnia 2022 r. wyznaczył sędziego właściwego do rozpoznania sprawy, a następnie pismem z 10 października 2022 r. ponownie zawiadomił strony o składzie sądu rozpoznającym sprawę. Skarżąca pismem procesowym z 9 listopada 2022 r. złożyła odpowiedź na apelację.

W ocenie Skarżącej, na dzień złożenia niniejszej skargi, poza czynnościami związanymi z wylosowaniem składu orzekającego nie podjęto żadnych czynności. Wskazane powyżej okoliczności stanowią podstawę do stwierdzenia, że doszło do naruszenia prawa Skarżącej do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

W niniejszej sprawie czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu przekracza 14 miesięcy od dnia wszczęcia postępowania. Dla Skarżącej niezrozumiałą jest brak aktywności Sądu Apelacyjnego w Poznaniu i brak podjęcia działań w celu wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej.

Zdaniem Skarżącej, mając na uwadze charakter i znaczenie sprawy oraz czas trwania zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu, zasądzenie kwoty w wysokości 5.000,00 zł stanowić będzie wyrównanie szkody powstałej wskutek bezczynności sądu.

W konkluzji Skarżąca podniosła, że postępowanie w niniejszej sprawie zostało zainicjowane w sierpniu 2022 r. Pomimo, iż Sąd Apelacyjny w Poznaniu

podjął czynności zmierzające do wyznaczenia składu orzekającego, do dziś nie podjął działań zmierzających do wyznaczenia terminu rozprawy. Upływ terminu 14-miesięcznego od dnia wszczęcia postępowania, w ocenie Skarżącej, stanowi beczynność Sądu i przewlekłość postępowania sądowego.

W piśmie z 21 grudnia 2023 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wyjaśnił, że akta sprawy, której dotyczy skarga, przekazano Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu 24 sierpnia 2022 r. w celu rozpoznania apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu. Po wylosowaniu sędziego referenta, zarządzeniem Przewodniczącej III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 6 września 2022 r. polecono doręczyć odpis apelacji. Następnie 14 listopada 2022 r. wpłynęła odpowiedź na tę apelację, której odpis doręczono stronie przeciwnej.

Rozpoznanie przedmiotowej sprawy nastąpiło w normalnym toku podejmowania czynności procesowych, z uwzględnieniem obciążenia sędziów III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Apelująca nie składała wniosku o przyspieszenie terminu do rozpoznania sprawy. W sytuacji kiedy strona składa wniosek o przyspieszenie terminu do rozpoznania apelacji, podając ważne życiowe powody, Sąd stara się taki wniosek uwzględnić. Okres oczekiwania na rozpoznanie spraw apelacyjnych wyniósł w roku 2022 ponad 22 miesiące od daty wpływu do tutejszego Sądu Apelacyjnego, natomiast w niniejszej sprawie czas oczekiwania wyniósł 16 miesięcy.

Wpływ spraw ubezpieczeniowych w kat. „AUa” jest bardzo duży i na koniec 2021 r. (wraz z pozostałością) wyniósł 2236 spraw, zaś na koniec 2022 r. wyniósł 2607 spraw. Załatwienia sędziów, mimo dużego nakładu pracy, są jedynie zbliżone do wpływu spraw za dany rok, ale nie zmniejszają zaległości. W chwili obecnej w referatach sędziów rozpoznawane są sprawy apelacyjne, które wpłynęły w połowie 2021 r.

Mając na uwadze przedstawione wyżej okoliczności, Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu stwierdził, że nie istniała obiektywna możliwość rozpoznania sprawy apelacyjnej III AUa 1251/22 we wcześniejszym terminie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

O przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Na znaczenie sprawnego rozstrzygania sporów sądowych, jako jednego z elementów zagwarantowanego konstytucyjnie prawa do sądu, zwraca się uwagę w literaturze (S. Pikulski, J. Szczechowicz, Ludzki wymiar prawa a przewlekłość postępowania

sądowego (w:) Księga Jubileuszowa Profesora Tadeusza Jasudowicza, Toruń 2004, s. 353 i n.).

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06 oraz z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08 oraz z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że naruszono w niej prawo do sądu w aspekcie rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Bezspornym faktem jest, że akta sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 24 sierpnia 2022 r. (k. 191 akt sądowych). Zasadniczo Sąd dokonał czynności wstępnych (rejestracja sprawy, wylosowanie sędziego sprawozdawcy, przesłanie odpisu apelacji stronie przeciwnej itd.). Do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania oraz wydania przez Sąd Najwyższy niniejszego postanowienia – wbrew chaotycznym wywodom zawartym w piśmie Prezesa Sądu Apelacyjnego z 21 grudnia 2023 r. – apelacji nie rozpoznano i nie wydano wyroku. Innymi słowy, procedura odwoławcza trwa już prawie półtora roku.

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania. Niezależnie od argumentów powołanych w odpowiedzi na skargę (takich jak m.in. duże obciążenie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu), niewyznaczenie terminu rozpoznania sprawy przez okres prawie półtora roku narusza standard rozpoznania sprawy sądowej bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r.,

III SPP 13/06). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22).

Działając na zasadzie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy zalecił Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu wyznaczenie terminu posiedzenia w niniejszej sprawie w terminie dwóch miesięcy od dnia zwrotu akt. Wskazany przepis ustawy pozwala na wydanie sądowi rozpoznającemu sprawę co do istoty stosownych zaleceń – z urzędu.

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez Skarżącą stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Skarżąca wniosła o zasądzenie sumy pieniężnej w wysokości 5.000,00 zł. Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się w październiku 2019 r. (k. 2-3 akt sądowych) i do tej pory (styczeń 2024 r.) nie zakończyło się prawomocnie, to przyjmując kwotę 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, Sąd Najwyższy przyznał Skarżącej sumę pieniężną w wysokości 2.000,00 zł.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

(r.g.)

